

DECIZIE

21 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Ion Druță
Nina Vascan
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Mocanu Serghei,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mocanu Serghei
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu
Procuratura Generală al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului
moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2017, prin care a
fost respins apelul declarat de către Mocanu Serghei și a fost menținută hotărârea
Judecătoriai Chișinău (sediul Centru) din 31 mai 2017,

c o n s t a t ă :

La 16 ianuarie 2017, Mocanu Serghei a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 15 noiembrie 2012, prin
ordonanța OUP a CP sect. Centru, a fost pornită în privința sa urmărirea penală în
temeiul art. 361 alin. (2) Cod penal, pe faptul falsificării carnetului de muncă.

A comunicat că prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Ciocana din
23 noiembrie 2015, a fost scos de sub urmărire penală, procesul penal fiind clasat.

Drept urmare, a susținut că este incontestabil faptul că, fără careva motive
întemeiate, repetat, ilegal și în scop de a-1 umili a fost tras la răspundere penală de
organul de urmărire penală.

A mai afirmat că în timpul efectuării acțiunilor de urmărire penală a fost nevoit
să suporte umilință și disconfort enorm, motiv din care a primit traume psihologice
sub formă de stare de stres.

Și-a întemeiat pretențiile în baza prevederilor art. 6 CEDO, art. art. 2, 3, 6, 10,
11 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite

ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. art. 1398, 1405, 1422, 1423 din Codul civil.

A solicitat încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul său, cu titlu de prejudiciu moral, suma de 70 000 lei.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 30 martie 2017 a fost admis demersul reprezentatului Ministerului Justiției al RM și a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu, Procuratura Generală al RM.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 mai 2017 acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2017 a fost respins apelul declarat de către Mocanu Serghei și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 31 mai 2017.

La 6 decembrie 2017, Mocanu Serghei a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2017, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei contestate, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanțele de judecată eronat au considerat că circumstanțele de fapt și de drept menționate în acțiune nu cad sub incidența temeiurilor și cazurilor de apariție a dreptului la repararea prejudiciului în condițiile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

A afirmat că din interpretarea art. 4 din Protocolul nr. 7 a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului reiese că pentru instanța internațională nu va conta ce fel de calitate a avut persoana – bănuțit sau învinuit. Curtea Europeană îl va aprecia ca – acuzat, adică persoană căreia i s-a adus la cunoștință oficial despre existența unei acuzații în materie penală.

A susținut că i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, iar decizia instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2017, la 6 decembrie 2017, în termen.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 7 februarie 2018, recursul declarat de către Mocanu Serghei, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum denotă actele cauzei, Mocanu Serghei înaintând cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM a solicitat încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul său, cu titlu de prejudiciu moral, suma de 70 000 lei în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză prima instanță a ajuns la concluzia netemeinicii pretențiilor înaintate și a respins integral acțiunea.

Judecând apelul declarat de către Mocanu Serghei, instanța de apel a găsit necesar de a îl respinge și a menține hotărârea primei instanțe, considerând că aceasta este întemeiată și legală.

În susținerea concluziei care a format convingerea de a respinge acțiunea lui Mocanu Serghei, instanțele judecătorești au reținut că din actele cauzei, și anume din cererea de chemare în judecată, s-a stabilit cu certitudine că reclamantul, drept temei pentru care solicită repararea prejudiciului moral cauzat, îl constituie ordonanța Procuraturii sect. Ciocana, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2015 prin care acesta a fost scos de sub urmărire penală, fapta neîntrunind elementele constitutive ale infracțiunii.

Instanțele de judecată ierarhic inferioare au stabilit că reclamantul, pe parcursul procesului penal nu a fost reținut, arestat, sau aplicate alte măsuri preventive față de acesta.

În acest context au reiterat prevederile art. 50 Cod penal care stipulează expres că, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

Prin urmare, au conchis că Mocanu Serghei nu cade sub incidența noțiunii de răspundere penală stabilită de legislatorul național, neexistând o sentință de condamnare în acest sens, iar simplul fapt de scoatere a persoanei de sub urmărire penală nu constituie prin sine temei de reparare a prejudiciului moral, or, scoaterea de sub urmărire penală reprezintă momentul din care persoana poate cere repararea prejudiciului, însă temeiul trebuie să fie unul identificat în conținutul art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Instanța de recurs conchide, însă, că o astfel de soluție rezultă din nedeterminarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele, mai mult că concluziile instanței de apel sunt bazate pe o apreciere unilaterală și arbitrară a materialului probator, fapt ce vine în contradicție cu normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) CPC, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Iar, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel judecând apelul a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii, referindu-se doar la susținerile intimatului Ministerului Justiției al RM, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului sub toate aspectele, în raport cu regulile și legislația ce guvernează litigiul în cauză.

Astfel, adoptând soluția dată, instanța de apel nu a ținut cont de faptul că drept temei de respingere a acțiunii a fost acela că Mocanu Serghei nu cade sub incidența noțiunii de răspundere penală stabilită de legislatorul național, neexistând o sentință de condamnare în privința sa.

În acest sens, se va remarca că unul din argumentele, asupra cărui a insistat Mocanu Serghei pe parcursul judecării cauzei în instanțele ierarhic inferioare este faptul că dânsul cade sub incidența temeiurilor și cazurilor de apariție a dreptului la repararea prejudiciului în condițiile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și prin prisma jurisprudenței CEDO urmează a fi apreciat ca având calitatea de acuzat.

Instanța de apel, însă, fără a intra în esența acestui argument și fără a supune verificării argumentul dat în raport cu prevederile legale sub imperiul căror urmează a fi judecat prezentul litigiu a constatat că acțiunea este neîntemeiată și că simplul fapt de scoatere de sub urmărire penală nu constituie prin sine temei de reparare a prejudiciului moral și nu cade sub incidența art. 3 a Legii sus menționate.

Reieșind din specificul acțiunii deduse judecării, precum și în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei pretențiilor, alături de cele constatate, era indispensabil de a verifica dacă ordonanța procurorului în Procuratura sect. Ciocana, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2015 de scoatere de sub urmărire penală a lui Mocanu Serghei, deoarece fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii și de clasare a urmăririi penale în cauza nr. 2012012156 este încă în vigoare și poate fi pusă la baza emiterii unei decizii.

În acest context, reieșind din hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 9 noiembrie 2017 (dosarul nr. 2-3774/17) instanța de recurs a stabilit cu certitudine că prin ordonanța procurorului adjunct interimar al Procuraturii mun. Chișinău, R. Popov din 21 iunie 2017 a fost dispusă anularea ordonanței privind scoaterea lui Mocanu Serghei de sub urmărire penală în cauza nr. 2012012156 și clasarea urmăririi penale emisă de către procurorul în Procuratura sectorului Ciocana, mun. Ciocana la 23 noiembrie 2015, cu reluarea urmăririi penale.

Respectiv, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că ordonanța procurorului în Procuratura sectorului Ciocana, mun. Ciocana din 23 noiembrie 2015 de scoatere de sub urmărire penală a lui Mocanu Serghei în cauza penală nr. 2012012156, invocată de către reclamant drept temei de încasare a prejudiciului moral, a fost de fapt ulterior anulată la 21 iunie 2017 și în privința acestuia a fost reluată urmărirea penală.

Prin urmare, instanța de recurs conchide că în vederea soluționării litigiului instanța de apel urma să verifice la ce etapă procesuală se află cauza penală nr. 2012012156 intentată în privința lui Mocanu Serghei și dacă acesta cade sub incidența Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, reieșind din natura juridică a litigiului.

Astfel aceste circumstanțe au rămas fără o apreciere adecvată de către instanțele de judecată, deși urmau a fi verificate și analizate minuțios întru soluționarea corectă a litigiului.

În contextul dat, instanța de recurs reține că cele descrise incontestabil indică la o examinare superficială a pricinii, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale și fără a intra în esența litigiului apărut în speță, precum și pretențiilor formulate de părți, omițând de a da apreciere și probelor aduse în susținerea pretențiilor din acțiune.

Ca urmare, în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

În contextul dat, instanța de recurs reține că cele descrise cert indică la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale.

În speță, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt, care, este diferită de la caz la caz.

Sub aspectul celor relatate se constată că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

Distinct de cele mai sus arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea pricinii instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

decide:

Se admite recursul declarat de către Mocanu Serghei.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 17 octombrie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mocanu Serghei împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral, cu restituirea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Svetlana Filincova

Ion Druță

Nina Vascan

Tamara Chișca-Doneva